

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Fekete Réka ügyvéd (cím) által képviselt I.rendű felperes neve (I.rendű felperes címe) I. rendű, III.rendű felperes neve (III.rendű felperes címe) II. rendű, IV.rendű felperes neve (IV.rendű felperes címe) III. rendű és kk. V.rendű felperes neve (IV.rendű felperes címe) IV. rendű felpereseknek a dr. Petrik Péter ügyvéd (cím) által képviselt alperes neve(alperes címe) alperes ellen hagyaték kiadása, kötelesrész megfizetése iránt indított perében a Pest Megyei Bíróság 2008. december 18. napján meghozott 21.P.24.836/2006/31. számú ítélete ellen az alperes részéről 34. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A F-i Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben, a következők szerint változtatja meg:

Az alperes fizetési kötelezettségének tőke összegét az I. rendű felperes tekintetében 1.218.058 (Egymillió-kétszáztizennyolcezer-ötvennyolc) forintra, a II., III. és IV. rendű felperések vonatkozásában személyenként 406.020 (Négyszázhaty-ezer-húsz) forintra leszállítja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek - az I. rendű felperes 25.800 (Huszonötezer-nyolcszáz) forint, a II., III. és IV. rendű felperések személyenként 8.640 (Nyolcezer-hatszáznegyven) forint perköltséget.

Az alperes illetékfizetési kötelezettségét 146.220 (Száznegyvenhaty-ezer-kétszázhusz) forintra leszállítja, a II., III. és IV. rendű felperesekét, pedig személyenként 32.950 (Harminckétezer-kilencszázötven) forintra felemeli, az állam által viselt illeték összege 98.850 (Kilencvennyolcezer-nyolcszázötven) forint.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az ítéltábla a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek - az I. rendű felperes 16.775 (Tizenhaty-ezer-hétszázhetvenöt) forint, a II., III. és IV. rendű felperések személyenként 5.595 (Ötezer-ötszázkilencvenöt) forint másodfokú perköltséget.

Az alperest feljogosítja a fellebbezésére feleslegesen lerótt 74.000 (Hetvennégyezer) forint illeték visszaigénylésére.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

2003. szeptember 19. napján az alperes apjával, K.I. B-i cím 8. szám alatti lakossal, (továbbiakban: örökhagyó) öröklési szerződést kötött. A szerződésben az alperes az egyes szolgáltatások külön részletezésével kötelezettséget vállalt az örökhagyó tartására, ápolására és gondozására, valamint illő eltemettetésére. Ennek ellenszolgáltatásaként az örökhagyó akként rendelkezett, hogy a tulajdonában álló, B-i cím alatti lakásingatlanát az alperes örökölje.

Az örökhagyó 2004. nyár végén megállapodott T.M.M. vevővel, hogy eladja részére az öröklési szerződéssel lekötött lakásingatlanát. A vevő által megbízott ügyvéd tájékoztatta az örökhagyót és az alperest, hogy az öröklési szerződés alapján az ingatlanra elidegenítési és terhelési tilalom van bejegyezve, ezért minden ingatlannal kapcsolatos rendelkezés semmis, amelyre tekintettel az elidegenítéshez az öröklési szerződést meg kell szüntetni. 2004. szeptember 14. napján a vevő ügyvédjének közreműködésével az örökhagyó és a vevő megkötötték az adásvételi szerződést, mely szerint a kikötött vételár 8.600.000 forint volt. A szerződés aláírásakor a vevő az örökhagyónak 860.000 forintot fizetett ki foglalóként, a szerződés szerint a fennmaradó 7.740.000 forint vételár az ingatlan birtokbaadásával egyidejűleg esedékes. Ezzel egyidejűleg az alperes és az örökhagyó szerződést kötöttek, amellyel a közöttük 2003. szeptember 19. napján létrejött öröklési szerződést megszüntették. Ebben kijelentették, hogy a szerződéssel kapcsolatban teljes körűen elszámoltak, egymással szemben további követelésük nincs. Az alperes hozzájárulását adta ahhoz, hogy a szerződés tárgyát képező ingatlanra bejegyzett elidegenítési és terhelési tilalom törlésre kerüljön. A vevő az örökhagyónak 2004. október 29. napján fizette ki a 7.740.000 forintos vételár hátralékot, amellyel egyidejűleg az ingatlan birtokbaadása is megtörtént. Az örökhagyó a foglaló összegét, majd az ezt meghaladó vételárat, annak átvételét követően az alperesnek adta át.

Lakásából az örökhagyó H-ra, az alperes és családja által bérelt házba költözött, amelyben az alperes szobát bérelt az örökhagyónak.

2004. november 14. napján az örökhagyó elhunyt. Hagyatékát személyes használati és lakásberendezési tárgyak, valamint a folyószámláján nyilvántartott összeg képezte. A kiállított öröklési bizonyítvány szerint örökösei gyermekei az I. rendű felperes, az alperes, továbbá a jelen eljárás során elhunyt testvérük K.Gy. volt, az utóbbi törvényes örökösei a II., III. és IV. rendű felperesek.

A felperesek elsődleges keresetükben kérték, hogy a bíróság kötelezze az alperest az örökhagyó lakása vételárának örökrészükkel arányos részének megfizetésére. Másodlagosan kötelesrész iránti igényt terjesztettek elő, amelyre figyelemmel a vételárból őket megillető törvényes öröklés felére tartottak igényt. Elsődleges kérelmük ténybeli alapjaként arra hivatkoztak, hogy lakása vételárát az örökhagyó az alperesnek adta át, röviddel azt követően azonban elhunyt, így a vételárat egyenlő arányban gyermekei örökölték. Az öröklési szerződést az örökhagyó és az

alperes megszüntették, az abban foglalt kijelentésük alapján egymással elszámoltak, így abból eredően az alperesnek a hagyatékkal szemben követelése nem lehet. A másodlagos kérelmüket arra alapították, hogy amennyiben az alperesnek átadott vételár ingyenes juttatásnak minősül, a kötelesrész alapjába tartozik, amellyel az alperes a felpereseknek járó kötelesrészért felel. Az alperest, mint leszármazót törvényi tartási kötelezettség terhelte, az általa az örökhagyónak nyújtott segítsége ennek körét nem haladta meg, így erre alapítva a hagyatékkal szemben igényt nem érvényesíthet.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Az elsődleges kérelemmel összefüggésben utalt arra, hogy az öröklési szerződést azért szüntették meg, hogy az örökhagyó ingatlana eladásra kerülhessen, a megszüntető szerződésben foglaltak ellenére az addig teljesített szolgáltatások elszámolására nem került sor. A vételárat arra tekintettel kapta meg, hogy a megszüntetést megelőzően az öröklési szerződés alapján az örökhagyónak gondozást, ellátást és tartást nyújtott, valamint a jövőre nézve szóban gondozási szerződést kötöttek, amelynek az örökhagyó haláláig eleget tett. Hivatkozott továbbá arra is, hogy a vételár átadásának további indoka az volt, miszerint az alperes és családja telkükön családi ház építését tervezték és az örökhagyóval való megállapodás alapján abban részére egy külön lakrészt alakítanak ki, amelyben lakhatása biztosított lesz. Erre tekintettel tehát az alperes a vételárat nem ingyenesen, hanem ellenérték fejében kapta meg.

Az elsőfokú bíróság kijavított ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 1.433.333 forintot, a II., III. és IV. rendű felpereseknek személyenként 477.777 forintot, továbbá a tőkeösszegek után 2005. január 1. napjától járó, a késedelemmel érintett félét megelőző napon érvényes jegybanki alapkamattal azonos mértékű késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a II.-IV. rendű felpereseket, hogy személyenként 28.660, az alperes pedig 171.960 forint illetéket fizessenek meg az államnak külön felhívásra, a fennmaradó illetéket az állam viseli. Ezt meghaladó költségeiket a felek maguk viselik.

Az ítélet indokolása szerint az elsődleges kérelem alapján a bíróságnak abban a kérdésben kellett döntenie, hogy az örökhagyó milyen jogcímen adta át az alperesnek eladott lakásának vételárát. A perbeli adatok alapján megállapítható, hogy az örökhagyó és az alperes 2003. szeptemberben öröklési szerződést kötöttek, amelyben az alperes kötelezettséget vállalt az örökhagyó tartására és ennek ellenszolgáltatásaként az örökhagyó lakásingatlana örökösül őt nevezte meg. A szerződést a felek teljes körű elszámolás mellett megszüntették. Az erre vonatkozó okirat tartalmával szemben az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a szerződés megszűnéséig nyújtott tartás ellenértékét utóbb az örökhagyó ingatlana vételárából kapta meg. Ezt azonban az alperes nem bizonyította, amit az elsőfokú bíróság terhére értékelt.

Az alperes sikerrel bizonyította azonban, hogy az ingatlan vételárát az örökhagyótól ajándékba kapta, azzal a határozott feltétellel, miszerint a jövőben építendő

házában lakhatást kell biztosítani számára. Ez azonban az örökhagyó röviddel ezt követően bekövetkezett halála miatt teljesítésre nem került. Mindezekre figyelemmel a felperesek elsődleges kérelme alaptalan.

A felperesek mint az örökhagyó leszármazói, kötelesrészre jogosultak, amelynek alapját a Ptk. 666. § szerint kell megállapítani. Az örökhagyó folyószámláján utolsó havi nyugdíjának visszautalására figyelemmel 3.286 forint volt, amellyel szemben annak erejéig lehet hagyatéki hitelezői igényt érvényesíteni.

Az alperes hagyatéki hitelezői igényét összesen 1.780.000 forintban jelölte meg. Ebből 15.000 forint az öröklési szerződés megszüntetésével felmerült ügyvédi díj volt. Ez az elsőfokú bíróság megítélése szerint nem az örökhagyó tartására fordított összeg volt és nem is az örökhagyó tartozása, ezért azt figyelembe venni nem lehet. Az alperes csak állította, de nem bizonyította kétséget kizáró módon azt, hogy az örökhagyó számára új ruhatárat vásárolt, az általa megjelölt jelentős 400.000 forint értékben. Az egyéb, alperes által megjelölt tételek, azok használati értéke, illetve használati célja nem volt egyértelműen beazonosítható és az sem, hogy azok örökhagyó igényeinek kielégítése céljából kerültek megvásárlásra. Erre tekintettel a hagyatéki hitelezői igény csak a számlákkal igazolt 242.786 forintos temetési költség tekintetében megalapozott, amelyet a felperesek elfogadtak. Ezt azonban a hagyatékban meglévő érték nem fedezi, ezért az ezt meghaladó költség vonatkozásában az alperes a felperesekkel szemben igénytel nem léphet fel.

A kifejtettek alapján a kötelesrész alapja, mint a Ptk. 666. § szerinti adomány, az örökhagyó lakásának alperes részére átadott vételára. Ezzel kapcsolatban az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy azt az örökhagyónak korábban nyújtott tartás-gondozás, valamint a jövőben nyújtandó tartás és gondozás céljából kapta, amelyet teljesített, ezért a juttatást ingyenesnek nem lehet tekinteni. Az alperes állításait - köztük azt, hogy az örökhagyóval gondozására, ápolására megállapodás jött létre -, nem tudta bizonyítani. A felperes által hivatkozott Csjt. 61. § (1) bekezdése szerint a leszármazókat felmenőikkel szemben tartási kötelezettség terheli. Erre figyelemmel az alperes szerződés vagy erre irányuló megállapodás nélkül is köteles volt arra, hogy közreműködjön az örökhagyó mindennapi ellátásában, életvitelében. Mindezek mellett a Ptk. 590. §-a értelmében, ha a körülményekből más nem következik, a közeli hozzátartozók között létrejött tartási szerződésből folyó kötelezettségek teljesítéséért ellenszolgáltatás nem jár, e paragrafus (4) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy az ingyenes tartásra is az ajándékozási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy az alperes változatlanul segített az örökhagyónak orvosi ellátásában, életvitelében, ami legfeljebb „szóban létrejött gondozást jelenthet” Ezt azonban ingyenesen teljesítette, mert a lakás vételárának átadása az építkezés megkönnyítése érdekében, valamint annak céljából történt, hogy a jövőben az alperes fogja az örökhagyó megfelelő lakhatását biztosítani, az azonban az örökhagyó rövid időn belül bekövetkező halála miatt nem teljesült, ezért az elsőfokú bíróság megítélése

szerint a kötelesrész alapja az örökhagyó ingatlanának teljes vételára, azaz 8.600.000 forint.

Miután az örökhagyónak három gyermeke volt, a 8.600.000 forintból az egy gyermekre jutó törvényes örökrész 2.866.666 forint, a kötelesrész pedig ennek fele 1.433.333 forint. Az eljárás során elhunyt K. Gy. gyermek helyébe gyermekei, a II.-IV. rendű felperesek léptek, így apjukat megillető 1.433.333 forint együttesen egyenlő arányban illeti meg őket. Ennek megfelelően kötelezte az elsőfokú bíróság az alperest a felperesek részére járó kötelesrész megfizetésére. A felperesek módosított keresetükben a kötelesrész után az örökhagyó halála napjától igényeltek kamatot. Az örökhagyó elhunytát követően rendszeres és mindennapi eljárás a hagyatéki leltár felvétele, valamint a közjegyzői eljárás lefolytatása. Ha a felek között jogvita nincs, a felperesek kötelesrészhez legkorábban a közjegyzői eljárás során az ott hozott határozat alapján juthattak volna. Az adott esetben a közjegyző érdemi intézkedése az öröklési bizonyítvány kiadása volt, ami ésszerű határidőben megtörtént. Ezért az elsőfokú bíróság az alperes késedelembe esését a kötelesrész vonatkozásában az öröklési bizonyítvány kiállításának napjától látta megvalósultnak, és a Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján ettől az időponttól kötelezte az alperest a késedelmi kamat megfizetésére. A perköltség viseléséről való rendelkezés során figyelembe vette, hogy a felperesek elsődleges kérelmük vonatkozásában pervesztesek lettek, míg a másodlagos kérelmük tekintetében pernyertesek. Pernyertességük-pervesztességük aránya összezszerűségében közel azonos, ezért a bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján úgy rendelkezett, hogy a peres felek illetéket meghaladó költségeiket maguk viselik. Az alperest, továbbá a II.-IV. rendű alpereseket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-a alapján kötelezte pervesztességük arányában a le nem rótt illeték megfizetésére, az ezt meghaladó illetéket az I. rendű felperes költségmentessége folytán az állam viseli.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte, hogy az ítéletábra azt megváltoztatva az I. rendű felperest illető kötelesrészt 1.125.975 forintra, a II.-IV. rendű felperesekét pedig személyenként 375.325 forintra szállítsa le, továbbá a nagyobbbrészt pervesztes felpereseket ennek aránya figyelembevételével kötelezze a perköltség megfizetésére. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság számítási hibát vétett a folyószámlán maradt követelés tekintetében. Amennyiben a számlán lévő 96.228 forintból 94.072 forint nyugdíj visszautalásra került, a számlán maradó összeg nem 3.286, hanem csupán 2.156 forint. Mindezek mellett nem vette figyelembe továbbá az elsőfokú bíróság, hogy a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság az öröklési bizonyítvány kiadása után kifizette az örökhagyó utolsó havi nyugdíját az örökösöknek, tehát abból a törvényes örökösök örökrészüket megkapták. Ezt a Ptk. 668. § (1) bekezdése szerint a kiszámított kötelesrész értékéből le kell vonni. Rosszul határozta meg továbbá az alperesnek juttatott ajándék értékét is, mert az örökhagyó nem a teljes ingatlan vételárát ajándékozta az alperesnek. Figyelembe kell venni ugyanis az alperesnek azokat a kiadásait, amelyet a hitelezői igényében megjelölt. Az örökhagyó nem a teljes vételárát adta ajándékba az alperesnek, annak célja részben kiadásainak fedezete volt. Erre tekintettel, amit az alperes az örökhagyóra életében fordított, továbbá a

temetési költséget is, a vételárból le kell vonni és csak a fennmaradó érték tekinthető ingyenes juttatásnak. Az alperes az örökhagyónak nyújtott szolgáltatásai összértékét 1.780.000 forintban határozta meg, amelyet levonva az ingatlan vételárból a kötelesrész alapja helyesen 6.755.845 forint. A felperesek elsődleges kérelmük tekintetében teljes egészében pervesztesek, míg a másodlagos kérelem vonatkozásában pernyertesek, ami a pertárgy értékéhez viszonyítva egyharmad részben eredményez pernyertességet. Ennek figyelembevételével kötelezze a bíróság a felpereseket az első és másodfokú perköltség megfizetésére. A másodfokú eljárásra a csatolt számla alapján 62.500 forint ügyvédi munkadíj megfizetésére kérte a felpereseket kötelezni, ami az áfát is tartalmazza.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmük tartalmából következően az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségben való marasztalását kérték. A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel utaltak arra, hogy az elsőfokú eljárásban az utolsó tárgyaláson nyilatkoztak arról, hogy az örökhagyó utolsó havi nyugdíjának kifizetése részükre nem történt meg. Az alperessel közeli rokonságban álló tanúk vallomása szerint az örökhagyó ingatlanának teljes vételára az alpereshez került és az egészében ingatlanába került befektetésre, ami az alperes letétként való őrzését cáfolja. Az alperes által részletezett kiadásokkal kapcsolatban hivatkoztak arra, hogy az örökhagyónak volt nyugdíja, amiből minden kiadását fedezni tudta. Az alperes feleségének vallomása szerint a bútorokat saját maguknak vásárolták.

Az elsőfokú bíróság az eljárás során többször felhívta az alperest költségei és kiadásai igazolására, mert a csatolt számlák, bizonylatok az általa előadottak bizonyítására nem voltak alkalmasak. Mindezekre tekintettel az alperes részéről nem igazolt, hogy a vételár október 29-i kiegyenlítése után november 14-ig, az örökhagyó haláláig az alperes az örökhagyóra 1.780.000 forintot költött, ami egyébként életszerűtlen. A perköltség tárgyában hozott rendelkezés megalapozott. A felperesek vagylagos kérelmeket terjesztettek elő, az elsődleges kérelem tekintetében pervesztesek, míg a másodlagos kérelem vonatkozásában pernyertesek lettek, így ennek aránya azonos.

A fellebbezés nagyrészt alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást túlnyomórészt helytállóan állapította meg, érdemi döntése és annak indoklása csak részben megalapozott.

A tényállás körében az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy az örökhagyó ingatlana vételárát kizárólag azzal a feltett szándékkal adta át az alperesnek, hogy azt a tervezett építkezésre fordítsa és a felépülő házában lakhatását biztosítsa. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján tévesen jutott továbbá olyan következtetésekre, miszerint nem bizonyított, hogy az alperes a vételárat az öröklési szerződés alapján teljesített, valamint annak megszüntetését követően az örökhagyóval kötött gondozási szerződés alapján jövőben teljesítendő szolgáltatások ellenértékeként is kapta, ezáltal a részére átadott teljes vételár

ingyenes juttatásnak minősül. A Pp. 206. § (1) bekezdése értelmében a bíróságnak a per eldöntéséhez szükséges tényeket valamennyi bizonyíték egybevétele és okszerű mérlegelése alapján kell megállapítania. A perben az adott kérdések megítélése szempontjából meghatározó jelentőséggel bírnak a következőkben ismertetett tények és körülmények, amelyeket - indokolásából kitűnően- az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyott és nem értékelt.

Az alperes és az örökhagyó 2003. szeptember 19. napján öröklési szerződést kötöttek, amelyben az alperes az örökhagyó tartására vállalt kötelezettséget, amelynek ellenszolgáltatásaként az örökhagyó lakásingatlana örökösül őt jelölte meg. A Ptk. 586. § (3) bekezdése értelmében a tartás kötelezettsége a gondozásra, a gyógyíttatásra és az ápolásra is kiterjed. Az adásvételi és az öröklési szerződés megszüntetését készítő dr. Gy.T. R. tanúvallomása alapján aggálytalanul megállapítható, hogy ő tanácsolta az öröklési szerződés megszüntetését, mert álláspontja szerint enélkül az adásvételi szerződés érvénytelen. Ebből következően a felek az öröklési szerződést kizárólag az örökhagyó lakásának eladása érdekében szüntették meg. Nevezett tanú határozott nyilatkozata szerint az alperes és az örökhagyó nem utaltak arra, hogy az öröklési szerződés alapján el akarnak számolni egymással. Ebből az ítéletábra megítélése szerint okszerűen következtethető, hogy az okiratokat szerkesztő ügyvéd az öröklési szerződést megszüntető megállapodásban csupán formálisan, a felek erre irányuló tényleges megállapodása nélkül rögzítette, hogy egymással teljes körűen elszámoltak.

Az örökhagyó körülményei vonatkozásában háziorvosa és egyben vele baráti kapcsolatban is álló Á.Gyné dr. T.M. , továbbá szomszédja T.A. tanúk vallomása alapján megállapítható, hogy állapota betegségei folytán az öröklési szerződés megkötése előtt mérsékelt, majd 2004. év elejétől rohamosan romlott. Ezért mindennapi életvitelében először csak a nagyobb háztartási munkákban, valamint orvosi kezelésben szorult segítségre, amelynek köre állapota romlásával fokozódott. Az alperes által csatolt kórházi zárójelentésekből kitűnően az örökhagyó 2004. május végén elesett, bal bokája eltört, válla is megsérült, emiatt 2004. május 31-től június 2-ig kórházban kezelték. Kórházból való távozását követően június 9-én kapott lábára járógipszet, amelyre tekintettel a gyulladás időszakában mindennapi ellátásra és ápolásra is szorult.

Az öröklési szerződés megkötésekor az alperes és családja az örökhagyó közelében laktak, 2004 elején azonban először B-re, majd H-ra költöztek, mert telkükön családi ház építését tervezték. Az ítéletábra megítélése szerint az alperes elköltözése és az örökhagyó állapotának jelentős romlása egyaránt meghatározó jelentőséggel bírtak a későbbi eseményekre. Á. Gyné dr. T.M. tanú vallomása szerint az örökhagyó ismerte betegségét és annak várható következményeit, hogy fokozatosan leépül, önálló életvitelre képtelenné válik. Ezért határozta el, hogy lakását eladja, annak vételárával beszáll az alperes építkezésébe és együtt fognak lakni. Mindezekből okszerűen következtetve - miután a tulajdonát képező ingatlanban lakhatása biztosított volt -, az örökhagyó nem lakhatása érdekében döntött úgy, miszerint az alperes által építendő házba költözik, hanem azért, hogy őt

az alperes vele együtt lakva lássa el és gondozza. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság a körülményeket figyelmen kívül hagyva, okszerűtlenül jutott arra a következtetésre, hogy az alperes részéről sikerrel csak az bizonyított, hogy az ingatlan vételárát az örökhagyótól ajándékba kapta, azzal a határozott feltétellel, miszerint a jövőben megépülő ingatlanában az örökhagyó lakhatását biztosítania kell. Mindezt önmagában az is megalapozatlanná teszi, hogy a bíróság a lakhatás biztosítását az ajándék „feltételének” minősítette. Az ugyanis, hogy az alperesnek ingatlanában az örökhagyó lakhatását „biztosítania kell”, jogi értelemben nem feltétel, hanem az örökhagyó szolgáltatásával szemben ellenszolgáltatási kötelezettség.

Az öröklési szerződésből következően a felek szándéka arra irányult, hogy az örökhagyó tartásáról, gondozásáról haláláig az alperes gondoskodjon, amelynek ellenszolgáltatásaként ő öröklí az örökhagyó lakását. Az előzőekben kifejtettek szerint az örökhagyó fokozatos állapotromlása, betegsége várható kimenetele miatt az alperessel való együttélés érdekében döntött úgy, hogy lakását eladja, annak vételára alperes részére való átadásával „beszáll” az építkezésbe. Az öröklési szerződést kizárólag azért szüntették meg, hogy az ne legyen akadálya a szerződés tárgyát képező ingatlan eladásának, az alperesi szolgáltatások elszámolása és megfelelő kielégítése nélkül. Az elsőfokú bíróság is tényként állapította meg, hogy az öröklési szerződés megszüntetését követően az alperes „változatlanul teljesítette” az örökhagyónak a segítségnyújtást, ami azonban megítélése szerint legfeljebb „szóban létrejött gondozást” jelenhetett. Okszerűtlenül jutott azonban arra a következtetésre, hogy azt az alperes ingyenesen teljesíthette, mert az örökhagyó lakása vételárát kizárólag abból a célból adta át részére, hogy lakhatását megfelelően biztosítsa. Á.Gyné dr. T.M. vallomásából kitűnően az örökhagyó betegsége folytán folyamatos leépülése, önálló életvitelre képtelen állapotba kerülése volt várható. Ilyen életkilátásokra figyelemmel az örökhagyónak elsősorban alapvető érdeke ellátásának, gondozásának és ápolásának biztosítása volt, amelyből logikusan következtethető, hogy a lakás vételárát nem csak lakrésze kialakításához, hanem a jövőbeni tartásának biztosítására adta át az alperesnek.

Mindezekre tekintettel valamennyi bizonyíték és körülmény együttes mérlegelése alapján az ítélőtábla megítélése szerint okszerűen következtethető, hogy az öröklési szerződés megszüntetése ellenére a felek szándéka változatlanul arra irányult, hogy az örökhagyó ellátásáról, ápolásáról, gondozásáról haláláig az alperes gondoskodjon, a részére kialakított lakrészben. Ezért az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben bizonyított az az alperesi állítás, hogy az öröklési szerződés megszüntetését követően szóban létrejött megállapodással vállalta az örökhagyó további tartását, az építendő házában lakhatása biztosítását, az örökhagyótól lakása vételárát, a részéről már előzetesen teljesített, továbbá a jövőben teljesítendő szolgáltatásai ellenértékeként kapta. Erre figyelemmel szolgáltatásai ellenértékét meghaladó vételár tekinthető részére adott ingyenes juttatásnak, ajándéknak.

A perben vitás volt, hogy mi tartozott az örökhagyó hagyatékába, különös figyelemmel az örökhagyó utolsó havi nyugdíjára, amellyel kapcsolatban az elsőfokú eljárásban bizonyításra nem került sor. Ezért az ítélet tábla a tényállás megállapítása érdekében a felek indítványára megkereste az örökhagyó folyószámláját kezelő bankot a számla egyenleg, valamint a nyugdíjat folyósító szervet az utolsó nyugdíjra vonatkozó adatok közlésére. A válasziratok alapján megállapítható volt, hogy az örökhagyó folyószámlájának egyenlege 2004. november 26-án 3.286 forint volt. Az ezt követően a számlára átutalt utolsó havi nyugdíj visszautalásra került. A Nyugdíjfolyósító Igazgatóság közlése szerint az örökhagyó utolsó havi nyugdíjának összege 127.133 forint, amelyből az öröklési bizonyítvány kiállítását követően 42.378 forintot az I. rendű felperesnek, 42.376 forintot a II-IV. rendű felperesek jogelődjének, 42.379 forintot pedig az alperesnek utaltak ki.

Mindezek alapján a hagyaték értéke (3.286 + 127.133 forint) összesen 130.419 forint. Mivel az örökhagyó temetési költsége ezt az összeget meghaladta, a kötelesrész alapját kizárólag az alperesnek juttatott ingyenes adomány értéke képezheti.

A korábban kifejtettek szerint az alperesnek átadott vételárból szolgáltatásainak ellenértékét meghaladó rész tekinthető ingyenes juttatásnak. Az alperes kimutatásában az örökhagyónak életében nyújtott szolgáltatásai összértékét 1.480.000 forintban határozta meg (étkezési jegyek 100.000 forint, bevásárlások 120.000 forint, kórházi orvosoknak, ápolóknak adott hálapénz 80.000 forintot, ruházkodás 150.000 forint, lakrész bérleti díja 30.000 forint, hallókészülék 200.000 forint, utazások 100.000 forint, ügyvédi díj 20.000 forint, bútorok 200.000 forint, eltartási érték 480.000 forint). Ehhez hozzáadva a temetési költséget, a felperesi követeléssel szemben 1.780.000 forint beszámítását kérte. A temetést meghaladó költségek felmerülését a felperesek részben vitatták, továbbá arra hivatkoztak, hogy az örökhagyó kiadásai fedezésére megfelelő nyugdíjjal rendelkezett. Erre figyelemmel a költségek felmerülése és összegszerű bizonyítása a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint az alperest terhelte. Az étkezési jegyek, bevásárlások, hálapénz, utazások, eltartási érték tekintetében utal az ítélet tábla arra, hogy e kiadások kimutatás szerinti felmerülését és összegszerűségét az alperes nem bizonyította. Á.Gyné dr. T.M. vallomása szerint az örökhagyó szerényen élt, be kellett osztania a pénzét. Ez arra utal, hogy mindennapi megélhetési költségeit elsősorban ő fedezte. A tanúk vallomása alapján megállapítható volt, hogy az alperes - hozzátartozói közreműködésével - az örökhagyónak orvosi kezelésre szállításában, bevásárlásban, takarításban, mosásban nyújtott elsősorban segítséget. Az örökhagyó hétköznapi életében általában előfizetéses ebédet vett igénybe, amiért állapotától függően általában ő ment el. Hétvégeken az alperesnél tartózkodott, ott kapott étkezést, alkalmanként, hétköznapi életben a felperes féltestvére is főzött és vitt neki ebédet. Az alperes kimutatásához csatolt kórházi iratok szerint az öröklési szerződés megkötése után az örökhagyó 2003-ban és 2004-ben egy-egy alkalommal volt kórházban. Mindezeket mérlegelve az ítélet tábla az alperes szolgáltatásainak átlagos havi értékét 30.000 forintban határozta meg. Ennek

megítélése során figyelembe vette, hogy az örökhagyó állapota, ezáltal segítségre való rászorultsága is változó volt, az átlagos értékkel való számítás e különbségeket kiegyenlíti. A havi átlagos 30.000 forintos értékkel számítva a 12 hónapra számított szolgáltatási érték 360.000 forint.

Az öröklési szerződés megszüntetésének alperes által viselt költsége a csatolt bizonylat szerint 15.000 forint volt. Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben az ítélőtábla megítélése szerint, mivel a felek a szerződést közös elhatározásuk alapján szüntették meg, e költség fele, azaz 7.500 forint az örökhagyót terhelte. Az alperes által csatolt szerződés alapján megállapítható, hogy az örökhagyó részére ő bérelte 2004. november hónapra vele egy házban a szobát, és fizetett ki bérleti díjként 30.000 forintot, ami szintén részéről nyújtott szolgáltatás. Az örökhagyó hallókészülékének költsége meghaladta nyugdíja összegét, ennek megrendelése az örökhagyó halála előtti betegsége időszakára esik, mindezekre figyelemmel ennek költsége alperes általi fizetése igazolt. A csatolt számla szerint a hallókészülékre befizetett összeg 154.323 forint volt. A ruházkodás és bútorköltség tekintetében az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy annak felmerülése és összegszerűsége nem bizonyított.

A kifejtettek alapján az alperes örökhagyónak nyújtott szolgáltatásaival kapcsolatos igénye összesen 551.823 forint erejéig alapos, amit a kötelesrész alapjának számításánál a 8.600.000 forintos vételárból levonásba kell helyezni. Ennek eredményeként a kötelesrész alapja 8.048.177 forint, amelyből számítva egy gyermek törvényes örökrésze 2.687.726 forint, kötelesrésze pedig 1.341.363 forint.

A Ptk. 668. § (1) bekezdése szerint a kötelesrész kielégítésére szolgál mindaz, amit a jogosult a hagyatékba bármilyen címen kap. A másodfokú eljárásban beszerzett bizonyíték szerint az örökhagyó utolsó havi nyugdíja hagyatékaként egyenlő arányban megosztva kiutalásra került törvényes örökösei részére. Erre figyelemmel az egy örökösre jutó nyugdíj összegét, 42.376 forintot, levonásba kell helyezni a fentiek szerint számított kötelesrészből. Ennek eredményeként az I. rendű felperest, továbbá a II-IV. rendű felpereseket együttesen illető kötelesrész egyaránt 1.303.040 forint.

Az alperes beszámítási igénye tekintetében külön tétel az örökhagyó temetési költsége, ami halála után merült fel. A felperesek annak felmerülését és alperes általi kifizetését nem vitatták. Ezzel kapcsolatban megalapozatlan az elsőfokú bíróság álláspontja, mely szerint mivel e költséget a hagyaték nem fedezte, a különbözetet az alperes a felperesektől nem igényelheti. A perbeli esetben szerződéses kötelezettség, végrendelet, házastárs és élettárs hiányában az 1999. évi XLIII. törvény 20. § (1) bekezdés d) pontja szerint az örökhagyó eltemettetésére közeli hozzátartozóként gyermekei, az I. rendű felperes, a II-IV. rendű felperesek jogelődje és az alperes voltak kötelezett, amelyből következően a temetési költség viselése is együttesen, egyenlő arányban terhelte őket. Erre figyelemmel a felperesi követeléssel szemben az alperes beszámítási kifogása a temetési költség rájuk eső része tekintetében megalapozott. A hagyatékba tartozó folyószámla egyenleg csekély összege az örökösök részére átadásra nem került, ami valószínűsíthetően

az örökhagyó halála utáni időszakban költségként elenyészett, a hagyatékba tartozó utolsó havi nyugdíj pedig egyenlő arányban kiutalásra került az örökhagyó gyermekei részére. Ebből következően az alperes törvényes örökrészen felül a hagyatékból nem részesedett, ami az általa viselt temetési költség fedezetéül szolgálna. A temetési költség 1/3 része 80.930 forint, ami az egy gyereknek járó kötelesrészt annak erejéig csökkenti.

A kifejtettek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint részben megváltoztatta és a felpereseknek járó kötelesrész tőke összegét az I. rendű felperes tekintetében 1.218.058 forintra, a II-IV. rendű felperesek vonatkozásában személyenként 406.020 forintra leszállította. Ezen összegeket viszonyítva a pertárgy értékéhez, a felperesek nagyobb részt pervesztesek, ezért az ítéltábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján, pertesztességük aránya figyelembevételével kötelezte a felpereseket az alpereseknek járó elsőfokú perköltség viselésére, ami a képviseletével felmerült, 20 % áfát is tartalmazó ügyvédi munkadíj. A felek pervesztességének aránya megváltozására figyelemmel a felpereseket terhelő illeték összegét ennek megfelelően felemelte, míg az alperes által viselendő illeték összegét leszállította. Az elsőfokú ítélet egyéb helytálló rendelkezéseit helybenhagyta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest a felperesek részére összesen 2.866.664 forint megfizetésére kötelezte, amelyet az alperes fellebbezésében 2.251.950 forintra kért leszállítani. Erre tekintettel a helyes fellebbezési érték az alperes által megjelölt összeggel szemben 614.714 forint, amely alapján számított fellebbezési illeték 36.900 forint. Ezért az ítéltábla feljogosította az alperest a fellebbezésére sürgősen lerótt további 74.000 forint fellebbezési illeték visszajuttatására.

A felperesek a másodfokú eljárásban is nagyjából pervesztesek, ezért az ítéltábla a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint ennek figyelembevételével, a fellebbezési érték alapulvételével kötelezte őket az alperesnek járó másodfokú perköltség megfizetésére, ami az alperes képviseletével felmerült - 25 %-os áfát is tartalmazó - 7.750 forint ügyvédi munkadíj és a helyes fellebbezési érték alapján számított, 25.800 forint lerótt fellebbezési illeték arányos része.

....., 2010. február 25.

Fermanné dr. Polák Zita
a tanács elnöke

. Hegedűs Mária
előadó bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit
bíró

